

WWF Ελλάς
Λεμπέση 21
Αθήνα 11743

Τηλέφωνο: 210 3314893
Fax: 210 3247578
d.karavellas@wwf.gr
www.wwf.gr

Προς:
Χρήστο Σταϊκούρα, Υπουργό Οικονομικών

Κοινοποίηση
Κωστή Χατζηδάκη, Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας

2 Απριλίου 2020

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Σε αυτές τις δύσκολες ώρες για τη χώρα, το WWF Ελλάς στηρίζει τις προσπάθειες για την θωράκιση της κοινωνίας απέναντι σε αυτήν την προφανή υγειονομική και οικονομική κρίση. Ταυτόχρονα, οφείλουμε να τονίσουμε πως ακριβώς λόγω αυτής της πρωτοφανούς κρίσης, τα μέτρα δημοσιονομικής επέκτασης και στήριξης της οικονομίας δεν μπορούν να γίνουν με όρους του παρελθόντος.

Εάν μπορούμε, ως κοινωνία, να αντλήσουμε ένα μάθημα από την κρίση που βιώνουμε, αυτό είναι πως οφείλουμε να θωρακίσουμε τη χώρα απέναντι σε νέες παγκόσμιες απειλές και προκλήσεις όπως είναι οι επιδημίες, η κλιματική κρίση, και η απώλεια οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας - από τις οποίες εξαρτάται άμεσα η ευημερία της χώρας μας. Γνωρίζουμε άλλωστε πως πλέον καμία οικονομία δεν είναι αποκομμένη από αυτές τις προκλήσεις.

Συνεπώς, τα πακέτα δημοσιονομικών μέτρων τόσο για την άμεση θωράκιση της κοινωνίας όσο και για τη μεσοπρόθεσμη στήριξη της οικονομίας μας, οφείλουν να αναγνωρίζουν τις νέες προκλήσεις, και να είναι σχεδιασμένα με τρόπο που απαντά σε αυτές.

Όπως άλλωστε αναφέρει η κοινή δήλωση των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 26 Μάρτιου, «**επί του παρόντος προέχει να καταπολεμηθούν η πανδημία του κοροναϊού και οι άμεσες συνέπειές της. Θα πρέπει ωστόσο να ξεκινήσουμε να προετοιμάζουμε τα αναγκαία μέτρα για να επιστρέψουμε σε μια ομαλή λειτουργία των κοινωνιών και των οικονομιών μας και στη βιώσιμη ανάπτυξη, ενσωματώνοντας, μεταξύ άλλων, την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, και αντλώντας όλα τα διδάγματα από την κρίση.**».¹

Ταυτόχρονα, σε πρόσφατη ανακοίνωση του ΟΟΣΑ τονίζεται πως η δημοσιονομική επέκταση και τα φορολογικά μέτρα που θα ακολουθήσουν τα lockdowns οφείλουν να έχουν «πράσινο» πρόσημο, με σκοπό την επιτάχυνση της μετάβασης σε ένα παραγωγικό μοντέλο χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος.²

Επί υπουργίας σας, (και σας συγχαίρουμε για αυτό) η Ελλάδα συνυπέγραψε τις Αρχές του Ελσίνκι που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο της Συμμαχίας των Υπουργών Οικονομικών για την Κλιματική Δράση, οι οποίες

¹ Κοινή δήλωση των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 26 Μαρτίου 2020. <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/03/26/joint-statement-of-the-members-of-the-european-council-26-march-2020/>

² OECD. From containment to recovery: Environmental responses to the COVID-19 pandemic. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126460-1tg1r2aowf&title=From-containment-to-recovery_Environmental-responses-to-the-COVID-19-pandemic

έχουν ως κύριο στόχο την εισαγωγή κλιματικών κριτηρίων σε όλο το φάσμα των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών παρεμβάσεων.³

Πιο συγκεκριμένα, οι κύριοι άξονες της αναβίωσης των οικονομιών μας οφείλουν να είναι η ραγδαία μείωση των εκπομπών αέριων του θερμοκηπίου σε όλους τους κλάδους της οικονομίας, η επιτάχυνση προς ένα μοντέλο κυκλικής οικονομίας, καθώς και η προστασία και αποκατάσταση του φυσικού κεφαλαίου της χώρας μας.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, αποτελεί πεποίθησή μας πως ο σχεδιασμός της οικονομικής πολιτικής στο σημερινό πλαίσιο οφείλει να εμπεριέχει τις παρακάτω διαστάσεις.

1. Θέσπιση περιβαλλοντικών ρητρών για τις περιπτώσεις διασώσεων (bailouts) μεγάλων επιχειρήσεων με σημαντικό, άμεσο ή έμμεσο, αποτύπωμα άνθρακα.

Ιδίως σε ότι αφορά τις μεγάλες επιχειρήσεις,⁴ η κρατική βοήθεια δεν μπορεί να προσφέρεται άνευ ορών σε μια συγκυρία κατά την οποία όλοι οι κλάδοι οφείλουν να συνεισφέρουν στη μάχη κατά της κλιματικής κρίσης.

(α) Κατ' ελάχιστο, ως αντάλλαγμα για τη λήψη κρατικής βοήθειας, οι μεγάλες επιχειρήσεις οφείλουν να δεσμεύονται για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και για την ευθυγράμμιση τους με τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα. Σε ότι αφορά ενδεχόμενες διασώσεις του τραπεζικού κλάδου και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, το Κράτος να απαιτεί τη ρητή δέσμευσή τους για ευθυγράμμιση του χαρτοφυλακίου τους με τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα. Οι ρήτρες αυτές, όταν διενεργείται μια διάσωση, είναι απαραίτητο να δημιουργούν συμβατικές υποχρεώσεις και να προβλέπουν τρόπους επαλήθευσης.

(β) Ταυτόχρονα, κατ' εικόνα του άρθρου 173-VI του νόμου για την ενεργειακή μετάβαση της Γαλλικής Δημοκρατίας,⁵ θεωρούμε απαραίτητο να απαιτείται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις εισηγμένες επιχειρήσεις, ως ρήτρα για τη διάσωση τους, η δημοσιοποίηση (disclosure) των εκπομπών άνθρακα για τις οποίες είναι (άμεσα και έμμεσα) υπεύθυνες.

2. Σχεδιασμό δημοσιονομικής επέκτασης και αναπτυξιακών μέτρων που να έχουν ως κύριο στόχο τον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας προς ένα καινοτόμο μοντέλο χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

Τόσο τα μέτρα στήριξης και επιτάχυνσης επενδύσεων μέσω εγχώριων και ευρωπαϊκών πόρων, όσο και τα φορολογικά και ευρύτερα δημοσιονομικά μέτρα είναι απαραίτητα:

(α) Τουλάχιστον το 50% των πόρων που θα διατεθούν, να κατευθυνθούν προς την άμεση τόνωση των «πράσινων» κλάδων της οικονομίας και των απαραίτητων υποστηρικτικών υποδομών, όπως αυτοί ορίζονται συγκεκριμένα και λεπτομερώς στο νέο σύστημα ταξινόμησης βιώσιμων επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,⁶ καθώς και σε σειρά κριτηρίων ταξινόμησης δραστηριοτήτων του InvestEU και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.⁷ Οι κλάδοι της πράσινης οικονομίας όχι μόνο παρουσιάζουν, διεθνώς, υψηλότερη αναπτυξιακή δυναμική από τους υπόλοιπους κλάδους, αλλά αποτελούν επίσης μια κομβική αναπτυξιακή ευκαιρία για την οικονομία μας.

(β) Για τους υπόλοιπους κλάδους, να τηρούν τη «αρχή του μη βλάπτειν» (do no harm principle) σε ότι αφορά τις δεσμεύσεις της χώρας μας για την επίτευξη των στόχων της Συμφωνίας του Παρισιού για το Κλίμα, και

³ The coalition of Finance Ministers for Climate Action: Helsinki Principles.

<https://www.cape4financeministry.org/sites/cape/files/inline-files/FM%20Coalition%20-%20Principles%20final.pdf>

⁴ Μεγάλη επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί περισσότερους από 250 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ.

⁵ République Française. LOI n° 2015-992 du 17 août 2015 relative à la transition énergétique pour la croissance verte.

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000031044385&categorieLien=id>

⁶ European Commission. Sustainable finance: Technical Expert Group (TEG) final report on the EU taxonomy.

https://ec.europa.eu/knowledge4policy/publication/sustainable-finance-teg-final-report-eu-taxonomy_en

⁷ α) European Investment Bank. The EIB Circular Economy Guide.

https://www.eib.org/attachments/thematic/circular_economy_guide_en.pdf β) European Investment Bank. Energy Lending Policy.

https://www.eib.org/attachments/strategies/eib_energy_lending_policy_en.pdf γ) European Investment Bank. Financing

conservation and nature-based solutions. A practical guide for Europe. <https://www.eib.org/attachments/pj/nccf-invest-nature-report-en.pdf>

των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, οι οποίοι συμπεριλαμβάνουν την προστασία και αποκατάσταση βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων. Κριτήρια εφαρμογής της αρχής του μη βλάπτειν (σε ότι αφορά επιπτώσεις σε υδάτινους πόρους, ρύπανση, κυκλική οικονομία και οικοσυστήματα) έχουν επίσης αξιολογηθεί λεπτομερώς ανά κλάδο και δραστηριότητα στο σύστημα ταξινόμησης βιώσιμων επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁸ Αυτά τα λεπτομερή κριτήρια αποτελούν την ελάχιστη βάση ώστε τα μέτρα στήριξης της οικονομίας που θα επιλεγούν να μην υποσκάψουν τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Τέλος, ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στην αποφυγή χρηματοδότησης επενδύσεων και δραστηριοτήτων που οδηγούν σε «εγκλωβισμό» (lock-in) της οικονομίας σε ένα μοντέλο υψηλού αποτυπώματος άνθρακα, όπως είναι χαρακτηριστικά οι εξορύξεις υδρογονανθράκων και άλλες υποδομές και επενδύσεις που σχετίζονται με την παραγωγή και κατανάλωση ορυκτών καυσίμων.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για συζήτηση και συμβολή σε κάθε προσπάθεια της χώρας για βιώσιμη έξοδο από την κρίση της πανδημίας και για τόνωση της εθνικής οικονομίας προς την κατεύθυνση της καινοτομίας χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

Με εκτίμηση,

Δημήτρης Καραβέλλας
Γενικός Διευθυντής WWF Ελλάς

⁸ European Commission. Sustainable finance: Technical Expert Group (TEG) final report on the EU taxonomy. https://ec.europa.eu/knowledge4policy/publication/sustainable-finance-teg-final-report-eu-taxonomy_en